

АНІ НАЙМЕНШОГО КУСНИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВОРОГАМ!

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!
Т. Шевченко

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО

UKRAINIAN COMMUNITY WORD

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННО-СОБОРНИЦЬКОЇ, ТРУДОВО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
І РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ДУМКИ.

ВИХОДИТЬ МІСЯЧНО

Видає: Українська Громада імені Микити Шаповала в ЗДА. Редагує: С. Зеркаль

Передрук статтів або їх частин дозволяється, але тільки з зазначенням джерела.

Статті підписані власним прізвищем автора, не завжди висловлюють погляди чи становище редакції і за них відповідають самі автори.

За надіслані до вміщення в журналі статтів, поезії, наукові праці то-що редакція не виплачує авторам ніяких гонорарів і не вступає з приводу цього в ніяке листування.

Редакція застерігає собі право скорочувати надіслані матеріали і правити мову. Редакція не вступає в ніяке листування з авторами з приводу цього. Незамовлені і не використані матеріали звертаються лише тоді, коли автор матеріалів в разі це собі застеріг і коли долучив заадресовану до себе коверту з відповідною поштовою оплатою.

Передплата виносить: річно 3.50 дол., піврічно 1.80 дол. Поодинокі число 30 цент.

Всі листування і пересилання грошових внесків просимо засилати тільки на подану адресу.

P. O. BOX 103, BROOKLYN 25, N. Y., U. S. A,

Рік IV.

Новий Йорк, Л и п е н ь, 1956 р.

Чис 7/42/

З М І С Т :

I. П.Шинкар: Володимир Кирилович Винниченко.....	Стор. 147.
2. М.Шаповал: Мандрівне. Продовження.....	" 149.
3. С.Зеркаль: Минулість і майбутність України. Продовження.....	" 155.
4. С.Хмельовський: Лихоманія.....	" 161.
5. Загальна Рада: Четверте липня - найбільше свято ЗДА.....	" 166.
6. С.Х.: Біологічний модерний Троїцький кінь.....	" 167.
7. Андрій з Порту: Від чого пішла назва "Горівка".....	" 168.
8. А.Х.: Недоспівана.....	" 168.
9. Нові видання: Петро Марченко - Вічне й невимірне.....	" 169.
10. Українська Громада у Франції - Збірка на пам'ятник Миколи Шаповала....	" 169.
II. І к р о ў д и.....	" 170.

Володимир Кирипович Винниченко

Найвизначніший український письменник нової доби. Політичний діяч-Революціонер. Один із визначних творців Суверенности і Соборности України. Голова Генерального Секретаріату і секретар внутрішніх справ за Центральної Ради.

Голова Директорії Української Народньої Республіки 1917-1919 р.р.

Народився 27 липня 1881 р. в селянській родині на Херсонщині, Україна. Помер 6 березня 1951 р. як емігрант в Закутку, с. Мужен біля Кан, Франція.

ВОЛОДИР КИРИЛОВИЧ ВИННИЧЕНКО

До 75 ліття народження і 5 ліття смерті

27.VII.1881 - 6.III.1951 - 27.VII. 1956

Переважна більшість людей, читаючи літературу, авторів тієї літератури ніколи не бачить і не буває особисто з ними знайома. Але, читаючи і вчитуючись в їх твори, читач не тільки пізнає прочитане, а пізнає й самого письменника. Пізнає його характер, його думання, настанови і навіть уявляє його образ і то так чітко і ясно, що міг би навіть намалювати його.

Я не був особисто знайомий з покійним В.Винниченком, ніколи не бачив його, кібашо на фотознімки, але по тих творах, які я читав, я завжди бачу його живим, енергійним, реальним, діючим.

Так було з першого часу "знайомства" 1916 р. і аж до 1948 року, коли тут на еміграції, я нав'язав з ним особисте листування, яке велось до самої його смерті. З листуваннями моя уява про покійного ще більше викристалізувалась, і в мене створилась думка про нього, як про В Е Л И К У Л Ю Д И Н У.

Уся його літературна творчість, політична/і державницька.Ред./ діяльність і приватні листування чекають на свого дослідника, який окаже правдиве і повне слово про нього, як безсумніву великого національного патріота, великого письменника і мислителя /політичного і державного діяча.Ред./.

Але постає одно питання: чому українська еміграція, особливо стара /реакційна і петлюрівщина.Ред./, не кажучи про "Піємонтців", для яких нічого доброго не може бути з "Назарету", так поставились до Винниченка і так його знецінили /не знецінили, тільки морально зневажили і оклеветали.Ред./ ? Вона /стара еміграція/ добре його знала, вона стикалась з ним в практичній діяльності і то не раз і не в короткому періоді. Вона знала його ролі, як одного з головних діячів і творців Великої Української Революції 1917-1920 років, знала його як автора /тільки співавтора . Ред./ усіх 4-х Універсалів Української Центральної Ради, як організатора Українського Трудового Конгресу і автора його резолюцій, знала, як першого Голову Уряду УНР, як організатора /переворот організували В.Винниченко і М.Шаповал.Ред./ перевороту проти гетьмана П.Скоропадського і як першого Голову Голову Директорії. Знала про незмірно великий авторитет Винниченка серед цілого українського народу до 20-их і після 30-х років, чому вона так вороже поставилася до нього тут, на еміграції?

Сказати б, що Винниченко змінив був свої політичні позиції і пішов проти інтересів українського народу, - то було б великою неправдою, бо ніде у Винниченка не було ані написано, ані сказано про зміну його політичної концепції. Ніколи він не був з Москвою разом ані з чорною, ані з білою, ані з червоною.

Пробували закидати йому "комунізм", особливо на це були шедрі брати з "заходу" /не тільки вони, але й еміграційна всяка реакція та петлюрівщина, навіть тепер.Ред./ а кому тільки зараз вони не чіпляють цього ярлика?!/, але Винниченко хоч і був формально українським комуністом, він ніколи не припиняв боротьби проти Московського імперіалістичного комунізму за суверенність України, до самої смерті.Ред. /.

В останні роки свого життя Винниченко накреслив план об'єднання всієї еміграції, для цього він запропонував загальноукраїнський літературний орган: "Парламент Вільної України", але ці думки розбилися об тур реакційної темряви і засліпленості. Покійний не був позбавлений поривів висловлювати свої думки на сторінках преси, чи окремих виданнями. Але, на жаль, і цієї можливості йому не було дано і в це останнє десятиліття його життя.

"Більше 25-ти років керівники української еміграції /старої/ ширли серед українського загалу виразно порожнє ставлення до мене, чого вони й добились".

/В еміграційних середовищах Варшави і Парижу, навіть вже по смерті Винниченка, з'явилися землячки що обльовували пам'ять покійного.Ред./.

"Більше 25 років українське громадянство в еміграції виявляло ту ворожість до мене у різних формах, головним чином, у не даванні мені слова перед колективом у будь-якій формі, чи усній, чи друкованій. Ні одна моя книга в еміграції, навіть суто літературного змісту, не була видана" - так пише він у своєму листі за 49 р.

Коли запитати тепер, уже після смерти Винниченка, чи така постанова еміграційного загалу до свого письменника, непересічного значіння, була оправдана? На нашу думку, не знайдеться жодної серйозної української людини, яка б сказала: так. З таких умов, у які був поставлений Винниченко, могли тішатись тільки наші пороги. Бо, зрозуміло: скільки б міг корисного дати Винниченко для української нації, будучи у розквіті свого творчого життя.

Не без гіркоти перечитується в його листах місце, де він пише, що:

"Мої деякі праці видавались на чужих мовах, мої п'єси виставлялись по різних країнах, ролі виконувались кращими артистами тих націй; але ніколи ні в одному органі преси української еміграції /і в краю: Галичині, Буковині.Ред./ про це не згадувалось, а там де можна було, то робилися заходи, щоб не допустити до видання моїх книг, чи виставлення моїх п'єс у тих країнах". Як можна на це сказати?!

Чи не глум це для історії українського народу?

Коли ми подивилися на інші народи, то в них, якщо нема справжніх авторитетів, - вони стараються їх знайти. У нас же навпаки: своїх заслужених авторитетів стараються знімати з сідаття і, разом з тими, вигорнути на вулицю. Натомість шукають і шанують "авторитети", знайдені в чужому сідтті.

Таким національним скарбом, як см.п.В.Винниченко, не слід було нехтувати, чи навпаки не принажувати його. Візьмемо його літературну творчість і ми побачимо у багатьох випадках, коли устами винниченківських героїв говорить сучасний політичний світ. А чи вся його літературна спадщина є відомою для нас? Ні, не вся. Його передостанній твір "Конкордизм" є зовсім невідомий, бо він лежить в рукописі, ніколи не виданий. А ідея цього твору, напевно, не є якоюсь буденною. Сам автор цього твору пише в листі таке:

"Теорія конкордизму, - це синтез усього його життєвого досвіду: національного, соціального, політичного, морального і т.д., досвіду боротьби за ВСЕБІЧНЕ ВИЗВОЛЕННЯ індивіда і колективу".

Для цілого українського народу відомо, що життєвий шлях Винниченка був повністю завантажений інтересом для свого народу, тому і цей останній твір є, напевно, заключним акордом його бажань, його екстремі, його творчого талану, і він /твір/ мусить побачити світ.

Цей твір в перекладі на чужу мову читався визначними в світі особами і дістав високу оцінку у такій формулі, як "Книга нової людини", а автора названо - "Апостолом нового життя".

Ми повинні знати те, яку прогалину зроблено зусиллями "однобічників", що покійному довелося заробляти кусок хліба фізично і підірвати тим свої фізичні сили, що унеможливили йому творчу працю. Це відходить, як непоправне зло до історії, але необхідно рішуче треба змінити погляд на оцінку цієї визначної особи.

Ми часто вибираємо цілком певний метод в оцінці людини, чи подій, - шукаючи негативних сторін в першу чергу. Тоді, коли значно пірнішим було б, коли б ми користались методом дослідження позитивної лінії в першу чергу, фіксуючи в ході дослідження і негативні моменти.

Досліджуючи такою методою життєву діяльність В.Винниченка, мали б отільки позитивів, що для "негативів" не лишилося б місця. Коли б їх і знайшли /безпомилкової людини ще на світі не було/, то вони були б такі мізерні, що про них не відважились би й говорити.

Минуло вже п'ять років, як не стало цієї великої людини. Ім'я В.ВИННИЧЕНКА гордо звучить в устах українського народу, бож того ПАМ'ЯТНИКА, що збудував собі покійний, ніхто не може знищити, хоч пройдуть ще й довгі роки.

/П.Шинкар - В.К.Винниченко. "Український Прометей" чис.15, 1956 р. Скорочено/.

М. Шаповал.

Продовження.

МАНДРИВНІ.

В Славонії завіршка шаленська охопилась: юрба вийшла з тюрми Радича, ватажка селянської партії.

Непорозуміння між хорватами і сербами великі, але поки тримається військо Антан-ти, доти нічого не буде. Можна думати, що раніш осени нічого не буде. Венгри 20-го вранці розпочали наступ на румун, успішно почали їх гнати далі, але сьогодні спові-щається, що румуни виявляють вже сильний опір. Видно, надіялись Угри на генеральний страйк і пішли, а тим часом неуспіх страйку тепер підбадьорив румун.

Большевики сьогодні сповістили, що Катеринослав знову відбито від Денікіна, з котрим бої йдуть: біля ст. Іскровки /Полтава/, біля Катеринослава, Славянська. Багато захопив чорносотенний рух. Пішли большевики, що ліберальна буржуазія тепер стоїть на їхньому боці проти Денікіна. Як стоїть українська справа? Мабуть цілком эле, бо про неї вже навіть не пишуть. Не знаю, що буде. Мабуть доведеться зігнувати тут. Це вже щось оправді погане. Без одежі, без грошей, без праці і з хоробою та з голодомом бути тут цілком не смачно.

Написав дві брошури: "Проблеми революції і національна справа" і "Війна і мир". Пишу ще де-що: скінчив також "Разом одним шляхом" /про об'єднання обох партій с-р і с-д в одну соціалістичну українську партію/. Не знаю, що скажуть про це у Відні Винниченко і інші, котрим М.І. має прочитати.

Мені остаточно у вівторок 22-го відмовили в австрійському посольстві дати візу на Відень. Написав протестуючі листи д-ру Бауеру і до всіх австрійських соціалістів. Може вийдуть віденські газети, але мабуть ні. Тоді надрукую тут. До якого хаоття вже дійшли "пани-товариші", що хочуть мені дошкулити. Ну, добре, побачимо.

28.VII.

Вчора добре вечеряли на іменинах у Сікевичів, бо було "Володимира". Читав листи Чечеля і Грушевського до Іллії Ільїча. Пише Чечель, що в другій половині серпня буде з'їзд українських соціалістів для вирішення важких питань:

- 1/ Чи можлива зараз соціалістична революція.
- 2/ Чи той революційний рух, що розпочався в Росії, потім перейшов німецькі краї має світовий характер і пошириться на Англію і т.д., чи зупиниться.
- 3/ Критика дотеперішньої діяльності Української Партії Соціалістів-Революціонерів з точки погляду п. I і 2-го.
- 4/ Якою повинна бути діяльність партії, щоб найкраще забезпечити інтереси українського селянства і робітництва.

Гуляють, що організувати якийсь спільний орган обох партій /С-Р і С-Д/ за кордоном. У Відні с-д ведуть наради про прилучення до Інтернаціоналу, але спорять: чи до II чи до III-го... В Парижі були Грушевський та Ісаєвич, радялись з Матієнком та Дідушком і нарадяться до нічого. Стоять всі напів-дороги.

I серпня 1919, п'ятниця.

Дні йдуть. Нічого нового. Переказують, що в Кам.Подільському Петлюра веде переговори з поляками і румунами, а Петрушевич з большевиками і Колчаком. Дішній поділ праці. Ніби поляки заявили Петлюрі, що про Галичину в переговорах не можна й згадувати, це питання виключене, а большевики заявили Петрушевичу, що питання про Петлюру виключене, бо він мусить бути знищений.

Іб за дивні шахмати?

Щраг приїде, кажуть, сьогодні або завтра. Нічого нового не привезе. Кілька днів тому виїздив в одтажку д-р Бауер через домагання Антанти, яко неподатливий провідник думки про прилучення Австрії до Німеччини. На його місце став д-р Реннер - другий теоретик про право національного самоозначення, який мене також не пустить до Відня. Справа Угорська стоїть знов незавидно, бо румуни притиснули їх військо до Тиси.

Уряд задовольнив усі домагання чеського уряду, на чолі котрого стоїть Тузар /соц-дем/. Обмінялися Тузар і Кун цікавими нотами.

Пишу брошуру "Кудожу йти?" Сьогодні кінчу. В місті розповсюджують дивовижні чутки про прихід сюди військ Антанти /сусід/.

2.VIII.

Досить цікаві події зайшли вчора. В-ранці приїхав Шраг з Відня, привіз мені пальто, бріль, книжок і 100 цигарок /подарунок від Вінниченка/. Розповідав багато цікавого про наші справи. Приємно, що між соціалістами прокидається єдність думки про Україну.

Після обід щось о 5 год. принесено звістку, що уряд уступив, а натомість прийшов уряд "чисто соціалістичний". Угорська Центральна Рада вибрала нове правительство. Відчувалась тривога. Ролі опущено. Сьогодні в-ранці газети на розхват. Диставлено національні прапори. Справді уряд такий: голова - Клії Пайдль, мін. внутрішніх спр. - Карло Паер, мін. військ, справ - Осип Гаубріхт, мін. закорд. - Петро Агош, освіт - Олександр Гарбай, юстиції - Ернест Гарамі, земельних справ - Осип Такач, фінансів - Франц Мякч, торгу і промислу Антон Давчак, праці - Емеріх Сабо, продовольчих - Кнітельгофер, національних справ - Виктор Іналер. З попереднього уряду залишилися Агоштон, Гарбай та Гаубріхт. Його цікавого: багато людей наділо національні відзнаки в-ранці маніфестація /маленька/ перед нашим готелем, вигукували Ромашеллі, ельон Антанта то-що. На вулицях рух: буржуазія ледви не христосується поміж собою. Великий поступ буржуазії, що вважає утворення чисто соціалістичного уряду за своє національне свято! А дівчата в майстерні і малі хлопці на вулицях співають і свистять "Інтернаціонал". Цікаву церемонію бачив, як італійський жовнір "спускав" червоний прапор на нашому готелі і піднімав національний угорський. Буржуазія з Корсо зорилася з сладострастним виразом очей.

Дивно в Угорщині робляться перевороти! Це вже другий парламентарний "переворот", що робиться під впливом антантської буржуазії, але спокійно, без жадної стрілянини, з повним порядком. Згадую нашу нещасну Україну і сумно робиться, що в нас кожний політичний крок поливається кров'ю.

Що діється на Україні? Трудно щось певного сказати. Недавно з Відня прилетів аероплан і привіз 21 особу людей, бравши за перевіз 3-4 тисячі корон. Між ними приїхав Роман Смаль-Стоцький, що оповідав шалені не веселі речі. Кажуть, що Ковенко втік у Голандію з 20 мільонами! Недавно в Кам'янці розстріляно Балбачана за спробу перевороту і ніби за витрату 3 мільонів крб.

Розповідали сьогодні українці про фінал тих "представників України", що читали доклад в "русском просвітін. клубі" Ккельсона і Єфімова. Кажуть, що це були якісь авантюристи, що приїхали з Відня з якимись намірами і збаламутили тут публіку. Версія така ходе, що з України мали приїхати якісь представники оправжні, але мабуть вони по шляху попали в руки Петлюри, той ніби їх знищив, а документи їх забрав і послав по їх овоїх агентів для організації розвідки. У їх були ніби шифри для посилки радіотелеграм. Тут вони здобули 5 мільонів корон для пропаганди у військах, але оправді вели контр-революційну пропаганду, витягали українців з інтернаціонального батальйону і з угорських полків. Про це довідався уряд, їх було арештовано і вранці розстріляно. Дивна історія! Ледви чи тут є хоч слово правди, але що це пройшлося якісь, то видно було з оповідання Мкульського. Хоч дивно, чому несподівано була розв'язана українська робітничка партія, що тут існувала? Здається її раніш підтримували, але раптом розв'язали, газету їхню також припинили видавати.

Вечір. Спокійно. Прапори національні знято, був такий приказ, щоб жадних маніфестацій, прикрашувань не було. У вечірній газеті сповіщається, що провінція прийняла звістку про зміну з захопленням. Цей уряд називають соціал-демократичним, мабуть, щоб підкреслити його некоммуністичність. Галаган на нараду послів /україн.С.З./ у Карльсбад не поїде. Дивна непорушність...

Понеділок. 4.VIII.

Сьогодні в місті рух. Вчора десь по-за містом чути було стрілянину, а сьогодні, кажуть газети, коло міста вже румунська кавалерія. Бачили в Кішпешті, де румунські са- лдати спинали всіх, що мали військове убрання і забирали.

Приїде сьогодні американська місія, а тому нашій місії запропоновано перебратись на 4-й поверх, щоб очистити помешкання для їх. Передається звістка, що в Росії большевизм вже впав. Це так коментується передача газетних вісток, особливо ота кореспон- денція "Voss-Zeit." з Стокгольму про переговори в Креші.

Нось таки має бути, бо упадок большевизму в Угорщині відіб'ється окрізь відпові- дним способом. Нікаво, як представляється представники Антанти до нашої місії. По- гано стоїть наша справа окрізь. Взагалі нам нема чого робити. Вже Україна на заході.

5.VIII.

Газети повідомляють, що румуни заняли місто по приказу ген. Мардареску, що при- їхав сюди. Розпускається червона жетра варта. Вся соціялізація сьогодні піднімена.

З Берліну летів аероплан і розбився десь у Польщі. Там було 4 мільони грошей, важні папери то-що. В числі пасажирів був полк. Вітовський. Аероплан згорів, 8 душ загинуло. Це було десь коло якогось Дзієргович /телеграма з Ратібору/ на Нісеську.

У вчорашньому вечірньому "Pester Lloyd" описувалось, як на границі Австрії було ввіймано Тібора Самуелі, що хотів нішком перебратись в Австрію через кордон. Коли він ішов з провідниками в лісі, то їх застріли патрулі і арештували. Його було пізнано. Підчас обшукування він сягнув у кишеню рукою, щоб взяти хуточку, а виявив справді револьвер і вистрілив у груди. Одвезли в сторожу, прийшов лікар, але потім по перевозці до шпиталю в Нейштадт він умер.

Сьогодні оповідається, що і у Відні всі бушні діячі Угорські, які туди приїхали, заарештовані і інтерновані в різних місцях: Беля Кун, Юлій Лендіель, Матвій Ракочі, Бьген Варга, Осип Повані, Енген Гамбургер, голова верховного суду Франц Ракосш, Ен- ген Ландлер, корпусний ком. Беля Бага, Ернст Нор. Їх десь розвезли по окремих міс- цях і інтернували.

Вчора читав, що на австрійсько-італійській границі арештовано голову Мюнхенсь- ких большевиків д-ра Левіна і одвезено в Інсбрук чи-що. Большевизм в Європі переходить в арешт.

6.VIII.

Сьогодні всякі новини. В-ранці газета "Volksstimme" принеосла "умови перемир- ря" з Угорщиною. Нось нечувано важке.

Якийсь український кур'єр приїхав з Відня і розповідає, що в Директорії зайшло на мир - Петрушевич знову увійшов у склад її. Ніби Директорія заключила з Денікіним угоду про конфедерацію України з Росією. Коли Денікін пізніше Київ і інші міста, то- ді він їх "віддасть" українцям. Нось фантастичне просто. Очевидно, що віденські на- ші чорносотенці не позбавлені "донкіхотського" способу думання.

Кажуть, ніби сьогодні в "Унгарії" була нарада уряду з антанськими представника- ми і рішено, що головою уряду чи республіки буде ерцгерцог Йосиф, що тут постійно жив. Нось неймовірне.

Сьогодні Галаган і Шраг офіційно представились міністрові закордонних справ Аго- штонові. Зустріч була ласкава і шира.

10.VIII.

7 серпня в-ранці всі читали в "Neuer Pester Jurnale" "Універсал" ерцгерцога Йосифа, що він перебирає владу і призначає міністрів. Цей переверт був dokonаний

за допомогою антантських представників. Мад'яри, здається воєнно, пригноблені. Часописи не виходять. Нічого довідатись не можна. Позавчора /в суботу/ Галаган їздив у міністерство, але генерала Такача не застав. Той прислав офіційне повідомлення про те, що він перебрав озброєння міністерством і просить повідомити про це уряд. Сьогодні повідомляють, що позавчора в офіційному листку "Budapest Közlöny" писав ось ніби Військо Петлюри, Денікіна, поляків і румуни наступать разом на большевиків. Большевики буцім-то побиті страшенно. Ось ніби українські війська оперують біля Мєринки.

Вчора у-вечері була незвичайна картина: біля нашого готелю стояло з 5-6 авто-мобілів, подібних до лазаретних лінейок. Зверху наліплено було афіш з написами: "Die Italienische Lebensmit. für arme Bevölkerung von Budapest". Юрба цікаво зазірала, але не знала, що там справді було покрито халабудами на тих грузовиках!...

Дивний стан: газет нема, живемо як у льоху. Сьогодні якось здобули якийсь "Morgenblatt" з Відня за 4 серпня. Описуються різні події, зв'язані з переворотом. Можна уявити, що діється тепер в європейській пресі! Заробляють газетні іншпорки.

Українство застрягло на підводній скелі і стирчить непорушно, аж поки живілі життя його останні тріски розметають...

17.VIII.Неділя.

Життя йде без змін. Вчора оповіщено новий склад кабінету під проводом того-ж п.Фрідріха.Власне, нічого нового в цьому складі нема, окрім прізвищ. В "N.Fr.Presse" читали про український наступ на Київ. Ніби українські війська очистили від большевиків Виницький район, з котрого большевики втікають через Бердичів, біля Умані, Корсуня, Макарова большевики також відступають. Денікінське військо б'ється з большевиками біля Миргороду. Денікін форсує нижню част' Дніпра /мабуть ціляться на Одесу, Николаїв, Херсон/. Большевики обороняють собі вільний шлях на Київ і Конотоп. З усього видно, що дні большевиків у Києві почислені. Поляки заняли Мінськ і Луцьк, щоб-то половину Білорусі і Волині. Вони підкладають під себе вибухову міну.

Балакають в Будапешті про звірства комуністів, про розбиття пона Івана Гука, 500 трупів з гвіздками в голові і шпильками під нігтями.

Позавчора оглядав етнографічний музей: народи булшої Угорщини видно що сто-ять на низькому щаблі культури. Їві занадто рясно вдягаються, особливо сербо-хорвати.

Думаю, яким би то побігом пробратись на Україну, бо скоро з нудьги пропадемо тут. Розповідають, що десь в Угорщині військо повстанське шетється в лісах і б'ється проти теперішнього уряду. Газет важко добути. Лише з Відня де-коли якась попаде, а більшість, як кажуть, конфіскується. Граф Мх. Карольї висловився в "N.Fr.Presse" від 13.VIII., що Європу втикопирить лише соціалістична демократія. Доти в Угорщині буде панувати аристократія, доти спокою на сході Європи не буде.

Сьогодні над-вечір одержано телеграму з Відня від учорашнього чиола: "Herr Minister telegraphiert aus Karlsbad betreffend Ihre 133: Galagan soll erscheinen und beglückwünschen."

Personalkanzlei Lyssynezkyj".

Можна сказати, що дуже ввічливо і політично. Читав "N.Fr. Pres" від 16.VIII. Більш усього про Угорщину.Наступають сюди війська італійські, сербські, хорватські, чеські. Чехи заняли Шараульгелі /по шляху на Чап/ і Шальготар'я /путиний район/. Знов чутки з Вашингтону, що Ленін уступив. Якись напружені відносини між Польщею і Чехією. Очевидно, що це піде в глиб і доведе у їх до розриву.

Що з Україною далі буде? Тяжка боротьба з Денікінством і ледви чи що буде на-дійне. Занадто розпоршились сили.

19.VIII.

Найже ніяких змін. Вчора чулки були пулені, що Київ зайто українцями, але це очевидно вже "бробка" звітки з "N.Fr.Presse" у французьких газетах "Tamps" і звістка про нараду в Лідерні. Вироблено нову Конституцію Інтернаціоналу. Верховним органом Інтернаціоналу є Конгрес, що збирається один раз на два роки і складається із 406 делегатів од різних країн: Англія, Американські Штати, Франція, Німеччина, Росія по 50, Італія 24, Гельгія, Австралія, Австрія, Чехія і Україна по 15, і т.п.

Переведенням постанов Конгреса керує Рада Інтернаціоналу, що збирається двічі по-між конгресами /після попереднього через 8 місяців і перед олідуючим не пізніш 4 місяців/ та складається по 2 представники від кожної нації /країни/. Виконавчий орган Ради є Виконавчий Комітет з 9 душ, що має свою Президію /Голову, секретаря, скарбника/ наразті для ділового переведення справ є секретаріят.

Між делегатами з приводу цієї конституції були цікаві дебати: німець Креспін /не залежний/ сказав, що владою можуть бути лише Ради /Совети/, а бельгієць Друккер, як раз навпаки. Містраль еказав, що конференція дуже мало стоїть на клясовій революції, а Фросари каже, що він за демократію, але коли б прийшлося вибрати між "демократією" Хофра і большевизмом Леніна, то французькі соціалісти більшости виберуть Леніна.

Взагалі врахіння від конференції: половинчастість, недоговореність, непевність. Соціалісти таки добре загрузли в обійми малпи. Це дуже нагадує нашу тактику: ні сюди, ні туди.

21.VIII.

Кажуть, що у вечірній "N.Fr.Press" за 19.VIII. оповіщається, що Ленікін заняв Кременчук і Знаменку. Сьогодні в "N.Fr.Pr." від 20.VIII. є телеграма зі Львова, що українці вирішили опертись на уряд в Омську, бо Галичина мусить бути приєднана до Росії, коли й Україна там буде. Орієнтуються на-право. Ходять чулки про намір Леніна передати владу соціалістам.

22.VIII.

У вчорашній "N.Fr.Pr." оповіщається, як Кун звелів "синкам Леніна" убити Зігмунта Кунфі, бузшого комісара освіти. "Синок" признається, що не виконав наказу, бо не знайшов Кунфі, а коли владу взяв кабінет Пейдля, тоді Кун забрав свого приказа назад. Також у зізнаннях "синків" є оповідання, що розстріляно на приказ Куна якихось двох українських офіцерів. Сьогодні наша місія зробила запит міністерству в цій справі.

Якийсь кур'єр приїздив з Відня до галицької місії і розповідав, що галицьке по-сольство буде скасовано. Через це Біберович сюди не вернеться, його майно забрав кур'єр. Хтось придумав якусь нову оінекуру мабуть!

Спекуляція йде повним ходом: книжки продаються колозально дорого. На все ціни підокочили: буржуазія "упивається" побідою і грошми. Кельнери, портєри і парікмахери задоволені "ділами" і тим, що мають кому слугувати.

Розповідають про українсько-руманську дружбу.

26.VIII.

В суботу у-вечері було одержано телеграму від Мірової Конференції, що Антанта не визнає ерцгерцога Йосифа і його уряду, а тому і т.д. "Бервезер" і правительство заявили про одставку. Новий уряд буде оповіщений мабуть сьогодні. Газети кричали кілька день про звіт Сіоністичного Комітету про погроми на Україні, де від листопада 1918 по май 1919 відбулись ніби погроми в 127 містах...

Вчора від Мацивича дістали телеграму, оповіщає, що урядує кабінет Мартоса в Кам'янці Подільському. Большевиків прогнано з Поділля, Волині, частини Київщини і Херсонщини. Політика за всяку ціну порозумітись з Польщею і Румунією. Ніби відносини з

Румунією вже цілком добрі. В справах про наших полонених виїздить полковник Шаповал /Чи не Микола?//Брат Мисити Шаповала.С.З./.

Газети пишуть, що об'єднані українські війська взяли Одесу. Населення ніби все повстало проти большевиків і зустріває українців як визволителів. Іваницький каже, що сильні бої були з большевиками за Жеринки і Балнярку. Українські війська /по газетах/ взяли Межигір'я, Казятин, Калинівку, Христинівку і т.п. Про Денікіна звісток - ніяких.

28.VIII.

Новини такі: Привезено відомості з Відня, що соціалісти-самостійники, народні республіканці, хлібороби демократи і галицькі групи згуртувались в "Національно-державний союз", що робить реакцію, організує "свої земства". Пачовський виступав у Кам'янці на мітингу і доводив потребу на Україні монархії. "Республіканський генерал" Юнаков демонстративно отискував йому руки. Уряд оповістив деклярацію про загальне виборче право, цебто карає ідею трудових рад. Соціал-демократи поправили. Мін. Освіти Н.Григорієв і М.Ковалевський ніби вийшли в відставку, бо переконалися в неможливості переведення соціалізації землі. Раковський оповістив до населення відозву, що українці більш небезпечні з своїм шовінізмом ніж Денікін, і що він швидше уступить Київ Денікіну, ніж українцям.

Патрони купують українці у русун по 12 гривень за штуку.

Селянство дуже революційно настроєне і, виганяючи чужинців, стоїть за українські "совети" /Ради/.

На Лозернській Конференції лівий соціаліст Макдональд /англ./, Льонге, Кошен, Містраль і інші досить неприхильно ставляться до наших делегатів, що настроєні більш умірковано. Рендель, Гріє-Манс парірували нападки рос.соц.-рев. на Грушевського. Резолюції прийнято Реноделя всіма проти одного Сухомлинова, рос.соц.-рев.

Слідуючий Конгрес в Женеві 2 лютого 1920 року.

З інших джерел довідуємось, що Андрієвський в Румунії "інтернований" за участь в замаху Оскілка на уряд в Рівному. Між іншим Архипенко був призначений комісаром Оскілка. Ті авантюристи перемандрували до Варшави і майструють якийсь уряд на чолі з Остапенком.

Цими днями прислав д-р Окопченко, голова місії про полонених розпорядження Сікевичу про те, щоб він не приймав до транспортів різних людей, окрім лише самих українців, і то таких, що не приймали участі в роботі Угорської Соціалістичної республіки чи червоної армії. Головно це розпорядження направлене проти жидів і большевиків, але воно остільки протизаконне і анти-національне. Цікаво, яким способом треба узнавати чи хто був у червоній армії чи ні, або: чому це українські громадяне діляться на жидів та большевиків з одного боку, і "достойних" з другого. Охорона громадян - одна справа /на язиці/ і переслідування громадян, відмова їм законно правної оборони /на ділі/.

Добрих слуг має Директорія і український соціалістичний уряд...

12 вересня 1919 р.

За пів-місяця не було чого записати. За цей час на Україну пройшли д.д. Галицький і сотник Крушинський /осаул Петлюри/. Оповідання їх про життя за кордоном жалюгідні. Констатують злітно-шкідливу діяльність деяких "піємонтян".

Вчора прочитали газету "Райспост" за 6 і 10 вересня, з яких узнали про взяття Києва українськими військами, про наступ на Київ і на і на будинку Дули виставлено Московський 3-х колір. прапор. Трудно цьому повірити, але все можливе. Це значить безконечна війна з Москалями.

Скінчив брошуру про "Українсько-російську проблему". Ми одрізані од світу. Газет не було майже 10 днів. Ділі буде.

"Доповідь нашої делегації про переговори з Фреденбергом викликала загальне розчарування у Визначі /Директорії і Кабінеті Міністрів.С.З./ Посилаючи нас до Бірзули, Директорія й уряд оподівалися, що може нам здасться до чогось домовитися з представниками Антанти, Тепер виходило, що порозуміння з Антантою вимагало б від нас занадто великих уступок і жертв. Недоволення з бірзульських переговорів було тим більше, що саме в цей час дійшло до остаточної ліквідації переговорів з Москвою. Ізраз підчас перебування нашої делегації в Бірзулі Директорія одержала з Москви таку телеграму, з 5.III.1919, за підписом комісара закордонних справ Чічеріна:

Після українсько-російської наради 2 березня з'ясувалося можливість порозуміння щодо основи, на якій Російське Совітське Правительство може запропонувати свої послуги Українському Совітському Правительству і Директорії для досягнення між ними згоди, при чім ця основа буде мати в собі признання Директорії совітською владою на Україні і признання нейтралітету України з активною обороною проти військ Антанти, Денікіна, Краснова, поляків і для боротьби проти контрреволюції. Відповідно до цього Російське Совітське Правительство пропонує свої послуги з зазначеною ціллю Українському Совітському Правительству і Директорії".

В цей самий час з Харькова під Раківського надійшла така телеграма:

"Український Робітничо-Селянський Уряд з свого боку згоджується продовжити переговори з Директорією в Харкові на зазначеній Москвою основі і зобов'язується гарантувати недоторканість делегації Директорії, а також особисту безпеку членам уряду Директорії при умові признання Директорією робітничо-селянського уряду України". /Газета, Ітом, ст. 103/

Москва показала їй тут свою стару "дипломатію", обманути свого ворога обіцянками і діяти через своїх агентів. Визнавши сувереність Директорії, Москва для форми визнає і "суверенний" уряд совітської України-Раківського, щоб "імпріти" і свою агресію прикриває облудністю, під покривкою арбітра. Отже коли не йшло з фронту то треба діяти з середини. Стара практика Москви.

"В урядових колах знову повстало питання: що далі робити? Надії на переговори з Москвою згасли, але переговори з Антантою також не давали нічого позитивного. До переговорів у Бірзулі переважав погляд, що з французькими командуваннями треба конче порозумітися. Тепер голоси знов поділилися: одні стояли за продовження переговорів, інші, навпаки, були за те, щоб продовжувати боротьбу з більшовиками власними силами" .../там же, ст. 104/.

І.Газета не згадує тих партій чи осіб, хто стояв за продовження переговорів і хто за боротьбу власними силами з більшовиками. За продовження боротьби власними силами стояли Визначенко, Чехівський і УПСР-центральна течія/М.Шаповал, Н.Григорієв, Лизанівський тощо/.

Тимчасом Директорія вирішила вести далі переговори з Антантою. У зв'язку з цим Чехівський подався на Демидів. Формування нового уряду було доручено С.Остапенкові". /Там же ст. 104/.

Голова Директорії В.Визначенко цей момент з'ясовує так:

"Словом, майже всі партії /за винятком самостійників/ на словах, у резолюціях рішуче одкинули зроблені пропозиції. Ніхто, мовляв, не має права мішуватись у внутрішні наші справи, а згодні в Директорії цілком недопустимі".

А треба до цього, для кращої характеристики французьких "лицарів", знати ще таке. Голова Ради Міністрів В.Чеховський, уважаючи для себе неможливим бути в уряді при отаманщині й при всіх тих безчистках і дурницях, що робилися нею, ще в Києві заявив Директорії про свою ділісію й настойно, рішуче домагався її прийняття. І Директорія ще в Києві прийняла цю ділісію й В.Чеховський лишався в Уряді тільки до сформування нового кабінету. Це французикам було добре відомо. Але таке вже "благородство" цих людей, що вони спіймали падають копитом навздогін, "вигнать" помістившись над тим, хто був ворогом імперіалізму й паразитів.

Так само й що до голови Директорії. Вачучи, що ніякими індивідуальними усиллями й жертвами не можна було змінити ходу подій і становища речей, не маючи більше сил в ім'я отаманської державності жертвувати своїми переконаннями, я твердо рішив, не зважаючи навіть на постанову Трудового Конгресу, з Уряду вийти. Про це антантовські джельтієни знали. Коли Директорія посилала Грекова в Одесу купувати зброю в французів /і тільки для цього!/, то я сам сказав отаману Грекову: коли вони будуть боятися, що ми - більшовики, то ви їм скажіть, щоб вони приїхали сюди й підписалися на наш режим, вони цілком заспокоються. А коли моя персона не викликає довіри в них, то скажіть їм, що я сам даю свою невідповідність до нашого фактичного режиму й даю рішувати вийти з Уряду. І вийду неодмінно й як найшвидше.

Отже й це їм було відомо, значить, не було ніякої необхідності так домагається того, що й без них мало бути, а, значить, їхнє "виганання" було теж просто нестерпними бажаннями "підпнути копитом", а крім того бажаннями цією вилогою образити все українство, показати над ним свою силу. Так само, як вилогою усунення Головного Отамана, члена "Верховної Влади" С.Петлюри за бандитизм.

І знов треба признатися, що такого пониження, глуму й образи за всю нашу тяжку історію боротьби за національне існування ніким не було нанесено українству, ні руським Урядом, ні німецькими генералами, ні навіть гетьманщиною.

І коли Директорія цими самими делегатами було зроблено доклад про вилоги французів і про їхній тон, я рішив у цей момент не виходити з Уряду. Директорія рішуче одкинула всі пропозиції одеських "лицарів".

Але... більшовики наступали зовні, підходили вже до Вінниці, військо розбігалось, самостійники й есефи /Українська Партія Соціалістів-Федералістів, перед тим і після цього Українська Радикально-Демократична Партія.Ред./ напірали зсередини, вимагали "щось уступити", пятаковщина пропонувала капітулювати й обіцяла не "розстріляти безпошадно", сил не було, дух упав зовсім.

І "революційна, соціалістична" демократія, забувши про свої такі рішучі резолюції, покірно прийняла укладу французів... А щоб це не так уже самопонижуваче виглядало, то знайдено формулу: передати владу правим партіям, - есефам і самостійникам, есдеків й есерів з уряду одкинути. /С.Петлюра, як "теж" есдек, вийшов із партії, щоб мати змогу лишатись в Уряді. На його виступі з Уряду французи дуже не настоювали, їм важно було вигнати "більшовиків", а з "бандитом" вони прихитилися/.

При такій "революційності" партії мені лишалось тільки виконати цю постанову.

А щоб представники Антанти повірили в серйозність цього рішення, а також, щоб моя особа не викликала підозріння в "союзнстві", мені було зроблено натяк, що для мене було би краще всього виїхати за-кордон, себ-то, іншими словами, в вигнання /Коллективною диктатурою тоді в ІК УСДРП були: І.Мазепа, П.Феденко і І.Романченко. Вини-ченко і Чехівський, були всього лише кандидатами до ІК УСДРП.Ред./ . Я й на це в ім'я "нашої державності" згодився, тим паче, що й сам того хотів, бо на Україні я вже не міг у тих умовах, - з одного боку пятаковщина, а з другого отаманщина, - працювати.

Отже, моя урядова діяльність, слава богу, кінчається... Я гордий з того, що Капітал зробив мені честь, причисливши мене до тих, з якими він не може житись.

Їм було викинено, "вигнано" ідейні намагання української демократії до творення своєї суто національної, дійсно народньої, селянсько-робітничої державності" /В.Винниченко - Відродження нації. Частина III, ст. 261-265/.

10 лютого 1919 р. В.Винниченко подав заяву про вихід з Директорії, як тільки тимчасове усунення в діяльності Директорії.

11 лютого С.Петлюра подав заяву до ІК УСДРП про вихід з партії.

"Після такого вирішення я вже не міг залишатися далі в одному уряді з цією течією. Я не міг піти до демії, бо мене призначив на мою посаду вищий орган влади Трудовий Конгрес, і ніхто поза ним не смів, ні змішати мене, ні замінити мене кимсь іншим. Директорія згодилась дати мені безстрокову відпустку, і я виїхав за кордон. Через якийсь час за нашою течією покинули однобічну течію і українські соціалісти - революціонери, на чолі з М.Шаповалом, та Н.Григорієм". /В.Винниченко - Перед Новим Етапом. Торонто, 1938, ст 37./.

До подій цього часу треба віднести одну характерну рису ліберально-міщанської пристосованості і мімікрії. Аж до цього часу, навіть пороги соціалізму і соціалістів, мімікрувались зовнішньо під червоний соціалістичний прапор і називали себе соціалістами. Такими були "Українська Partія Соціалістів-Федералістів", що в ці дні окинула зі себе покривку соціалістів і називалася "Демократично-Радикальною Partією", а трохи згодом "Самостійники - Соціалісти" називалися "Трудовою Partією". Збіна проведена, щоб приподобатися Антанті. І наївно, і недоцільно, і гупо! Але може сталося й добре, трудові маси українські наважди порвали і ті найтонші нитки, якими вони зв'язалися під час національно-соціальної революції на Україні.

Один з активних учасників-діячів Української Великої Революції, Микита Шаповал так характеризує цей період боротьби:

"Українська політика розколася. Частина військових начальників взагалі була проти всякого порозуміння з Москвою, а навпаки за порозуміння з Антантою і за війну проти большевизму, навіть взагалі проти соціальної революції. Всякі утірковані політики гнули туди-ж. Український рух взагалі складався з двох головних течій: соціально-революційної /с-ри і с-деки/ і буржуазно-демократичної /с-фед, соц-самост. і всякі безпартійні патріоти/. Так от власне ці дві течії, завжди боролися між собою. Коли була гетьманщина, то буржуазно-демократична течія навіть готова була піти на співробітництво з гетьманщиною, але-ж коли ця пішла уперто проти всього українського, то наші буржуазні демократи, "зреволюціонізувалися" і почасти навіть підпирали наше повстання, впливали в систему УНР. Але як наша революція перемогла, а Москва почала нахрапом лізти на Україну, то наша буржуазна демократія стала рішуче проти всяких спроб трудової демократії /с-р і с-д/ знайти порозуміння з Москвою. Після одправки ноти 9 січня 1919 і крутішої відповіді Москви заклекотила ще більше та буржуазна демократія і почало доводити, що Європа ніколи не визнає УНР, коли уряд порозуміється з Москвою. Навпаки, мовляв, треба довести Європі, що ми не большевики і тоді все буде гаразд.

В цей час в Одесі було добровільне російське військо і підпливали пароплави з антанським військом, на західній границі на Волині посунули поляки - здавалось, що Європа йде грізною силою. Це підбадьорувало нашу буржуазну демократію, а нас гнобило ще більш те, що Москва своїм наступом і крутішавом якраз підогріває наших правих і ослаблює наші позиції.

В такий атмосфері зросли протибольшевицькі впливи й в Директорії, так що 16 січня 1919, не дождавшись від своєї делегації звісток з Москви, Директорія оповістила, що на Україні стан війни з Москвою. Всі спроби знайти шлях до припинення розвіялись дарма. Війна була на Україні. Воювали дві соціальних революцій.

Наше правительство відчувало, що з Антантою піти не може і тому вже 1-го лютого було передірішено піти на демісію. 15 лютого, вже у Вінниці, Кабінет Чехівського вже одійшов од влади, а натомість прийшов до влади антантофільський кабінет утіркованих /дрібно-міщанський.С.З./ - проф.С.Остапенка. Partія с-рів своїх представників рішила з уряду відкликати.

Ібо більш в Україну вдирались большевики, то більше росла орієнтація на Антанту. Так що коли з Москви наша делегація прислала, за 2-3 дні до нашої демісії, телеграму про те, що згоди досягнуто і договір підписано, то цю телеграму військова влада затримала, бо уряду було її недопущено, а деє заховано в штабі головного отамана, щоб-то Петлюри /Отамановке свавільство, жадоба влади.С.З./. Після нашого виходу з уряду, за кілька днів Винниченко покинув Директорію.

Лише пізніше ми довідалися, що Москва пішла вже на уступки, але і в Москві був свій військовий непримирний штаб - у Харкові "уряд" Раковських - Пятакових, що не хотіли порозуміння з українською соціальною революцією і тому війна йшла далі, штовхаючи буржуазних демократів, навіть праві крила с-рів і с-д, в обійми Антанти.

Так в середині лютого розбився український політичний фронт і це стало початком кінця українського визвольного руху. Друга українська революція вступила в добу затяжної і трагічної кризи. Українська молода революційна армія була ще сла-

ба організаційно і ідеологічно. Козаки - селяне і робітники, були настроєні революційно, але старшинство не все думало про соціальну революцію. Петлюра набрав багато "спеціалістів" у штаби. Ці "спеціалісти" думали по старому і хоч боролись за Україну, але за буржуазну. Молодше і соціалістичне старшинство було за революцію, але впливу на провід не мало. У війську багато мітинговано, але реакційна політика де-яких штабів /напр. січового корпусу в Києві, штабу Балбачана на Харківщині, де-яких штабів на Полтавщині і Поділлі/ з розгонами селянських з'їздів, розпусканням робітничих професійних спілок, з насильствами під закидом большевизму над жидами і т.п., дала великий агітаційний матеріал в руки як большевиків, так і українських їх пів-прихильників. Ось це й допомогло Москві, бо українське військо почало розпадатися. Не й присутність в Одесі військ Антанти і поїздки до Одеси представників української влади давали агітаційну зброю проти Директорії. З усуненням революційного уряду і відходом Винниченка з Директорії процес розпаду війська, започаткований трохи раніш /саботаж провадження на місто соціальних і земельних реформ.С.З./, збільшився нечувано, так що за короткий час під прапором УНР залишалось все менше і менше".

/М.Шаповал - Велика Революція і українська визвольна програма. Прага 1927, ст. 133, 134, 135/.

"Після виходу соціалістів з влади ґрунт для дальших переговорів з Антантою був, здавалося, "розчищений". Остатенню сформував новий уряд з представників правих партій /УПС-ф, УПС-С, УПС-Р та подібних "спеціалістів"/ Цей уряд відразу взявся за продовження переговорів з Антантою в Одесі. Він не звертав уваги на те, як відхід соціалістів відбився на внутрішніх відносинах на Україні.

А цей відхід був не на користь української боротьби. В цей час революційний рух на Україні досягав найвищого розвитку. Українські маси йшли за найрадикальнішими гаслами. В цей момент тільки соціалістичні партії могли надіятися опанувати внутрішню ситуацію на Україні і дати масам такі гасла, які повели б їх до боротьби з російськими большевиками. Замість цього українські соціалісти добровільно уступають владу правим українським партіям і ждуть, що принесе поліпшення українській справі на міжнародньому форумі", так пише вже в еміграції один з головних і відповідальних партійних діячів, генеральний секретар УСДРП І.Мазепа. Той самий, що найбільше спричинився до такої ситуації і розчистив дорогу отаманії.

А далі продовжує:

"Доки соціалісти стояли при владі, все ж таки було легше боротися як з большевицькою агітацією, так і з руйніницькою сваволею різних деморалізованих отаманів в тилу і на фронті /що це за отамани і звідки вони взялися, про це скажимо далі. С.З./ Тенер після переходу влади до партій, які не мали в масах ні популярності, ні впливу, для різних деструктивних елементів утворилися особливо сприятливі умови. Большевики також використали прихід до влади "буржуазного" уряду Остапенка для своєї агітації проти Директорії". /Чому береться в знаки "-" слово-буржуазного-коли той уряд Остапенка був справді дрібно буржуазний?! С.З./ Там же, ст.106-107/.

Далі автор - І.Мазепа так кваліфікує уряд Остапенка:

"За уряду Остапенка не було ні влади, ні контролю. Тому грубі міліони, що видавалися на різні формування, пропали марно. Зложивданню отаманів не було кінця: вони брали гроші, але при першій нагоді кидали фронт, зникали хто куди хотів, здебільшого в Галичину, і цим вносили ще більшу дезорганізацію як на фронті так і в заплілі". /Мазепа, І, ст. 107/.

В цей час виникли по Україні погромницькі настрої проти жидів. І.Мазепа описує ці події так:

"В умовах такої ситуації в окремих місцях на Україні як от в Проскуріві /І5.ІІ./, в Житомирі /22.ІІІ./ тощо, почалися протижидівські виступи. Велику роль в цьому відіграла та обставина, що з приходом большевиків на Україну жидівська інтелігенція в великому числі опинилася на службі у большевиків... Перепопнення большевистських установ та організацій /а також Че-Ка.С.З./ жидівський елемент відразу

загостило відношення між українськими і жидівськими населеннями на Україні...

Ось чому в масі українського селянства склалося переконання, що "кулуну вкидували жида" і що "совітська плать - жидівська". Тоду, коли на Україні розгорілася жорстока міжнаціональна і міжгромадянська війна, в якій більшовики не брали полонених, масами розстрілювали людей української національності й руйнували артерійським огнем українські села, то у відповідь на цей погром над Україною і українцями почалися погроми жидівського населення. Найбільша хвиля протижидівських листувів пронеслася в лютому - березні 1919 року, коли загострення боротьби проти комуністів досягнуло найвищого ступня". /Мазепа, I, Ст. 108/

І на фронті, і в запіллі, повстав хаос. Отаманія розгулювала а воляки бешкетували. Кожний отаман випищував себе над іншими. Петлюра, як Головний Отаман видавав свої накази, Є. Коновалець - свої, військовий міністер Ол. Шаповал - свої, а вже отаманчики, яких розвелася таки багато, нікого не слухали і робили саме що хотіли. В такій ситуації було потрібно завести якийсь порядок. Кінцем лютого м-ця, на підставі закону з 24.II.1919 р. було утворено "Уряд Наказного Отамана", а отаманом був призначений ген. Греків. Але й цей уряд нічого не поціг, бо ген. Греків більше перебув в Одесі при французькій команді в Одесі, як при своєму уряді в українській армії. Тож Петлюра практично залишався всиш, як і дотепер, тільки повстали ще більші замішання. З цього приводу повставали конфлікти між Петлюрою і Грековим.

В Одесі, де затримувано наших представників різномісними обіцянками і обрізуваннями прав України, нічого путнього не виходило. Французьке командування в Одесі не мало ні сил, ні належних диспозицій від французької влади і Анселя, Фрайденберг та інші менші офіцери робили на власну руку, так як хотілося московським чорноокоцями імперіалістам.

Така ситуація створювала для московських більшовиків на Україні сприятливий ґрунт, а для Директорії і її уряду все більші труднощі. Французький ген. Фрайденберг в Одесі, бачив перед собою не поважних суверенів України, в уряді Остапенка, але дрібненьких боягузів, що раді своїх шаткових інтересів піти на всі припущення українських амбіцій і на шкоду сувереності України. До Одеси прибули від уряду такі представники: Кость Мацієвич - міністр закорд. справ і ген. Греків.

Історія переговорів між французькими генералами і представниками уряду України нарада такого діалогу:

"На пропозицію ген. д' Анселя Директорія за згодою уряду ухвалює 17.II. і послала таємно, від соціалістичних партій, декларацію до французького командування, в якій говорилось":

"Правительство Української Республіки /яке викишено Народньої С.З./ в особі Директорії /Петлюра, Швець, Макаренко і Андрієвський С.З./, одержавши відозву від Антанти та Сполучених Штатів Північної Америки в особі Верховного Військового Командування на Україні, має на увазі, що може увійти в порозуміння з представниками Антанти та Сполучених Штатів Північної Америки в справі допомоги Україні усунути навалу російського більшовизму і припинити більшовизм на українській території, який виник під впливом російського більшовизму, та спільної боротьби разом з другими державами проти більшовизму до перемоги.....
.....Ми вручаємо державам Антанти та Сполученим Штатам оборону нашого законного права на всю флоту Чорного моря... Ми певні, що наші Високі Союзники допоможуть нам, як з боку технічного, так і в справі зміцнення нашої валюти на всесвітньому ринкові.

Українське правительство нині задоволене тим, що шляхетна Франція, одушевляючись ідеалами свободи, культури і права /??? С.З./ якуті з другими державами та Сполученими Штатами Північної Америки готова підтримати нас і спільно вступити в рішучу боротьбу з більшовизмом... Користуючись з нагоди, звертаємось до французького народу та інших народів держав Антанти з закликом допомогти нам в справі остаточного визволення нашої нації й відбудування української державності та її економічно-фінансових і політичних основ. Свій заклик ми опіраємо на традиційну повагу французького Народу до права й справедливості і непохитного дотримання ним

культурно - правних норм". /Христюк, том IV, ст. 102-103/.

Цей, принижуючий Українську Націю, документ, і безграмотний своїм змістом, появився в наслідок попереднього, поганого цинізму і нахабства, французького документу, якого тут подаємо, для характеристики тодішніх відносин французької солдатески до суверенних прав Українського народу.

"Командування союзними силами в Південній Росії. Генеральний Штаб. 14 лютого 1919. Пан капітан Ляжжерон - Прем'єр Міністрові Осташенкові.

Маю честь повідомити Вас, що я передав французькому командуванню передані через мене документи для маніфесту. Текст маніфесту продиктовано генералом Б е р т е л ь о особисто. Він має бути зредатований по-українському й по - французькому, підписаний Директорією і присланий до Одеси Комісією, що має прибути якомога скорше для урегулювання деталей умов згоди. Ось текст маніфесту:

"Познайомившись з Загальним Наказом № 28 Генерала - Командуючого першою групою дивізіонів, Директорія, признаючи помилки, зроблені нею, просить у держав Антанти протекції своїй країні.

Вона настоює, щоб французьке командування безпосередньо провадило справи дипломатичні, військові, політичні, економічні, фінансові, адміністративні й юридичні до кінця боротьби з большевизмом/одним словом, щоб Петлюра, Андрієвський, Осташенко і інші віддали Україну в руки французьких ватрапів - цияків.С.З./ Директорія покладається на великодушність Франції й держав Антанти в тім, що вони при закінченні боротьби з большевизмом допоможуть урегулювати питання національні і справу границь.

Крім того, треба буде додати, що призначення членів Директорії буде піддане під апробату французького командування.

Що до будишніх гетьманських міністрів, вирішено, що для форми вони якомога скорше перейдуть через суд і потім якомога скорше будуть увільнені й приїзнені ціло і непорушно до Одеси. Інші арештовані, крім тих, які підходять під право російське або польське, мають бути негайно визволені.

Крім того, генер. д' Анселм просить Вас, як тільки обставини дозволять, привезти до Одеси пані й пана Григоренку, що тепер у Києві - Інститутська 10,2.

Кур'єр, котрому доручено віддати Вам цей текст, має наказ вернутись, якомога скорше до Одеси з Українською Комісією, що має урегулювати деталі згоди між французьким командуванням і Директорією Української Народньої Республіки.

Разом з митрополитом Антонієм, що мав бути відісланий до Праги, як було рішено, арештовано й приставлено до Бучача в Галичині також і Євлогія - архієпископа Волинського. Я прошу Вас зволити добитись випущення його на волю. /Частину заарештованих гетьманських міністрів уряд Осташенка дійсно відправив з Вінниці до Одеси, навіть не проробивши тої формальної судової процедури, на яку згожувались французькі капітани та генерали/. Ляжжерон, капітан". /Христюк, IV, ст.101-102/.

Безмежний цинізм і нахабство французьких капітанів і генералів не заспокоїлося рабськими приниженням перед ними Петлюри, Андрієвського, Осташенка, Мацієвича і всіх панків і полупанків, що прийшли до влади і тепер коншахтують решткою державністю України. Ці французькі генерали і капітани не спінмали допомогти Директорії боротися проти большевизму, тільки продовжували далі нищити всі прагми і життя, вже й так трагічне, України. Одержавши ген. д' Анселм "Деклярацію" Осташенка у відповідь заслав такого листа:

"Генеральний Штаб. III.Воро. № 7070/З. 1 березня 1919 року. Генерал д' Анселм, Командуючий Союзними силами Південної Росії.

Голові Ради Міністрів Української Народньої Республіки!

Маю честь потвердити Вам отримання Деклярації Директорії під № 854 з 17 лютого 1919 р., в котрій зазначено прохання про допомогу від держав Антанти і зокрема Франції для боротьби проти большевизму. Я одержав також додаткові умови, які були прикладені до неї. Обидва зазначені документи надіслані мною до п. Генерала БЕРТЕЛЬО, Головного Командуючого військом в Румунії та в Південній Росії, який має сповістити мене про своє рішення.

/далі буде/

С.Хмелівський.

Л Я Х О М А Н І Я

"Реалістична" ляхоманія це хвороба, яка проявляється в матеріялістично-егоїстичних індивідуальностей - осібняків. Ця хвороба, під іншою назвою, як фільство, орієнтація тощо, поширена з давних давен і по цілому світі. Особливо вона найбільш докучлива в некультурних колоніальних народів, але проявляється вона і в Європейських поневолених народів. Український народ був довший час, та ще й тепер, поневолений, тож не позбавлений цієї хвороби.

На цю хворобу, яку можна ще назвати "духова меншецінність", захорували деякі особи з української інтелігенції, що претендували в революційні роки 1917-1920, або й тепер на еміграції претендують, на керівні становища над українським народом. По кінцівках пізнається орієнтація цих осібняків, наприклад: -філи, мани або просто ренегати, як от: полонофіли, франкофіли, москофіли, англофіли, германофіли, чехофіли і т.д., або: ляхомани, франкомани, москальомани, англomани, германомани, чехомани і т.д.

До революції в 1917 році між українською нечисленною інтелігенцією були москофіли, австрофіли і германофіли: дворянство, офіцери, чиновники і міщанство.

Про Антантофілів, франкоманів, ляхоманів в 1918-1920 роках, українців, подано докладно в статті С.Зеркала "Минулість і майбутність України" в цьому числі "УСлова" і наступних.

Час від грудня 1918 р. до грудня 1919 р. був найтяжчим для Української державності, не тільки відкрита збройна боротьба з ворогами на полі бою, але ще підточували або й просто нищили сили українців - борців й ще дві хвороби: тиф і антантофільство а з ним і полонофільство та москофільство. Від першої хвороби терпіли і втрачали активні борці на фронті: воєнки і старшини Української Армії, від другої - політики, політикини, отамани й отаманчики.

Коли прослідити ці хвороби, то пізнаємо, що вони повстали виключно на ґрунті матеріялістично-маєткового, захорували прошарки маєтні, або точніше сказати поміщицько - міщанські: пани, підпанки і полупанки, цивільні і військові. Лінія підняття або спадання цієї хвороби, як гарячка по термометрі, залежала від напрямку і сили "вітру". Коли дув сильніший "вітер" на Україну зі заходу, тоді частина інтелігенції сильніше захорувала на франкофільство, полонофільство і т.д., коли "вітер" повертався на Україну з півночі, сходу, північного або південного сходу, тоді таж сама частина інтелігенції, або ще й приєднувалася частина "нейтральна" - і захорувала на москофільство: лєнінці, денікінці, красновці, брангелівці і т.д.

Зупинимося на розгляді одного відмінку хвороби: антантофільстві, франкофільстві і полонофільстві, або коротше ляхоманії.

Першими франкофілами удавалися зі себе монархісти скоропадівці, щоб виправдати себе і своє монархістичне москофільство та федерацію з московськими генералами єдиновладцями великої Російської тюрми народів.

За ними пішли пішли в табір антантофільства, полонофільства і рулянофільства, в січні 1919 р. всі міщансько-ліберальні політичні грутки і партійки як: УПСФ, УПСС, УПНР, УПХД і УСДРП-офіційні, та декілька скажунців з УПСР, т.єв. правої течії, яких УПСР за це позбавила членства в своїй організації.

Нечисленні одиниці згаданих партійок, що в той час через слабу людську вдачу і по недогляду прийшли до влади над трудовим народом України, втягнули Українську Народну Республіку в антантофільські і полонофільські лабета, з яких вже Україна ніколи не визволлася і до нині, міняючи тільки наїздника-окупанта. Така політика тоді відштовхнула від інтелігенції, що стояла при державній кермі УНР, все трудове населення України. Тоді на Україні витворився критично-трагічний стан: політична влада, керівництво, залишилися без русійських сил трудового населення, а русійські сили залишилися без організуючої сили - інтелігенції. Не скоро використали вороги України і пішли наступом: Московсько-комуністична імперіялістична сила з півночі, Московсько-генеральська реакція з півдня, Антанта /Французи/ з Чорного моря - Одеси а сусідоньки Поляки зі заходу. Фінал відомий.

Репрезентантами антантофільства, франкофільства і полонофільства в той час були від УПСФ: О.Шульгин, В.Прокопович, М.Славинський, К.Мацієвич і інші, від УПСР: О.Ковалевський, М.Білинський, М.Кривецький, О.Шаповал, А.Андрієвський і інші, від УНР: Е.Архипенко, П.Пилипчук, Г.Чажевський, від Надністрянців: Е.Петрушевич, І.Голубович і інші, УСДРП: А.Мішницький, С.Петлюра, І.Мазепа, П.Феденко і інші /а взагалі вони скакали з одної ноги на другу, були вони тим тягарцем, що переважували соціалістів проти дрібно міщанських партій то навпаки. Через таку їх тактику і стався той хаос, що привів до трагічного висліді політику Директорії УНР/.

УПСР-центральна течія відкидала орієнтацію як на Москву так і на Антанту, репрезентатами були: М.Шаповал, Н.Григорієв, Лизанівський, і інші. Боротьба тільки власними силами.

УПСР-боротьбисти і УСДРП - незалежні - мтр з більшовиками і радянська влада на Україні - суперона українська.

Реально-політичні наслідки з орієнтації на Антанту відомі: відірваність керівної інтелігенції від народних мас і соціальна реакційність; знищення беззататності армії з причин опортунізму провідних політичних і військових кадрів, в тім числі і Головного Отамана С.Петлюри, ганебний для України Варшавський договір 22 квітня 1920 р., Польський мілітарний похід на Київ в квітні - травні 1920 р., трагедія української боротьби різними зрадами решток Українського війська і нарахті "союзницькі" табори смерті в Польщі.

Теоретиком ляхоманства треба вважати О.Шульгина, який потім, вже на еміграції написав книжочку "Державність чи гайдамащина", для оправдання сотвореного-шкідливого, і як напрямлі для майбутніх орієнтальщиків на чужі сили і ляхоманів. О.Шульгин писав:

"Як не вражені були ми подіями в Галичині, твереза політична думка сказала нам ясно: треба зробити величезні зусилля, зробити що в спроможности нашої, щоб допомогти залагодити справу, щоб поліпшити становище українського населення в Польщі, але на зміну політики не може бути й мови. Іти на зміну політики - це було б справжнім політичним самогубством" /Державність чи гайдамащина. Ст. 23/.

Про Соборність Української держави автор далі продовжує:

"Ідея соборної державности залишається таким чином, тільки ідеалом, мрією, маром, яке ми зберігаємо в серцях наших, як річ на сьогодні й на завтра нереальну. Так думають ті, що шукають конструктивної державницької політики української, так думають прихильники уряду УНР" /там же, ст. 16/.

Далі автор радить:

"Через те уряд УНР /а тепер УНРада.С.Х./ і співзвучні йому громадські кола так рішуче заявляють скрізь, що вони не беруть на себе репрезентацію українських меншиностей /цебто оборону українців в Галичині проти пацифікації і денационалізації. С.Х./, бо це була б узурпація, та що у внутрішні справи сусідніх нам держав ми не втручаємося" /там же, ст. 11/.

На такі ради п.професора О.Шульгина можемо відповісти коротко: так думали і думають деякі ляхомани і орієнтальщики на чужі сили; так думають тепер всі чинні члени і прихильники УНРади і петлюрівці.

Еміграція як еміграція - спариться за перхородство, взаємно себе обпинуваче і шукає все нових орієнтацій з матеріальних мотивів, хоч на нині, а там побачимо, купріян казар.

В Галичині, під час пацифікації і після неї українського населення польською владою, в 1920 році, зродилися "нормалізатори". Тут вже не обійшлося без катюли і кропиви. Наслідки тої пацифікації жахливі для українського автохтонного населення: матеріальні, моральні, престижові і культурні. Польські гуоари, жандарми, поліція та тічки потайних шпівців катували, замучували на смерть і розстрілювали.

Потім з'явилися гітлеромани, мусуліномани, або просто наці-фашисти, відомі потім зі свого "патріотичного" братовишества на Українських землях і в Діпі таборах, з відомого "революційного" фронту за ополодіння "державного" апарату в таборах. Добрі

наслідки "реальної політики" дала збірка на "УПА", переведена з таборів і поза таборів. З'явилися "Визвольні Фронти" тощо.

За океаном ляхоманство з'явилося з благословення інтерпретатора Скали над Тибром, через уніятських єпископів, що чомусь називають себе, зовсім фальшиво, "українськими католиками" і світських пропагаторів з "Католицької Акції" та її філії "Українського Християнського Руху". Знайшлися й пани професори, що ляхоманство вважають за добрий український патріотизм.

Великої популярності придбав проф. Микола Чубатий через те, що ще в 1944 році, рік перед Ялтинською Конференцією, зрікся Українських земель в користь католицької Польщі, що є на захід від відомої трихватої "Керзонової лінії". Він тоді писав:

"Якесь узасаднення було б хіба прикладати цю назву до ополышенного пояса межи Сяном та Вислокою. Це дійсно колись була Західна Галичина, частина Галицької Области, але нині краще такої назви не вживати і до того граничного пояса, бо мусимо рахуватись з тим фактом, що ці землі увійшли вже в істотну частину польської землі через це, що з бігом віків стали частиною польської етнографічної території та нині мають з невеличкими виїмками, як гірська Лемківщина, подавляючу більшість польського населення" /"Свобода", чис. 64 з 4 квітня 1944 року/.

Твердження неправдиві і шкідливі, бо Лемківщина і взагалі ті українські землі, що на захід від Керзонової лінії, не "невеличкі виїмки", тільки великий простір Української землі, заселений компактно автохтонним українським населенням.

Професор Володимир Кубійович "науково" довів і на мапі зафіксував "польсько-українські" границі, та ще й пояснив друком:

"...нинішній державний Українсько-Польський кордон є одночасно різкою етнографічною лінією, ... ніколи не вернуться етнічні відносини, тут подані. Ми вважаємо за головну цінність нашої праці /для Поляків.С.Х./ фіксацію цих, уже історичних відносин чітким картографічним і статистичним способом. Гадаємо, що з цього погляду наша праця є певного роду історичним документом" /так є кордонний документ для Поляків і ганебний та шкідливий для Українців.С.Х./ /Володимир Кубійович: Етнічні групи південнозахідної України. Записки НТШ, Париж 1953. Додаток/.

Політичні партії, особливо новозроджені, що входять до "Державного Центру" - УНРади, поспішили й собі не відстати від своїх прототипів. УРДП - багрянці задекларували себе перед поляками так:

"Лінія Керзона або теперішній українсько-польський кордон став таким чином лінією максимально - справедливих взаємних втрат /логіка: що ваше то не наше, а що наше то ваше.С.Х./ . В нашому українському інтересі є бачити Польщу сильною, здібною до оборони перед майбутньою Німецькою небезпечкою /і здібною загарбати Україну по Дніпро.С.Х./.

Будучи рішуче заінтересовані в існування сильної Польщі ми глибоко переконані, що сучасний стан українсько-польських кордонів кладе серйозну основу для розвитку стабільної, а не кон'юктурного характеру Українсько-Польської дружби.

Ось тому вважаємо, що наші завдання всебічно пропагувати міжнародний характер актів УССР з 1945 р. та скріплювати довір'я до сучасних кордонів з Польщею, і так само, до сучасних кордонів з Чехословаччиною, Угорщиною і Румунією, як до незвичайно важливих міжнародних актів" /"Наші Позиції", чис.2, 1948. Видання ЦК УРДП-багрянців/ Педрий уредівець Михайло Воскобійник зовсім спокійно і несенько полишає Українські землі і українських людей на денационалізацію і асиміляцію, разом з їх землею: полякам, уграм, румунам, словакам, і як би можна було кому ще дати, то не здригнулося б його "патріотичне" сумління, віддати ще кусок Української землі. Шр це: патріотизм і любов до України, чи зрада?! Це йє інтерес ССРСР - Сталіна, Хрущова, Вулганіна, Маленкова і всіх московських катів українського народу. Так Воскобійник і його товариші захищають на еміграції інтереси України-українського трудового народу.

Шрб не залишитись поза "єдиним фронтом" ляхоманства і докласти своє поліно дров під огнище, на якому інквізують Україну, вискочив один з активних репрезентантів УГВР, як Пилип з конопель і собі зарепетував:

"...для дружнього налагодження взаємин між поляками та українцями немає вже предмету спору, - спільні кордони відповідають менш-більш національним інтересам обох партнерів..., Засади сучасної конкретності найкраще гарантують успіх"...

/впс. "Сучасна Україна", з дня 16.XI.1952 р./.

Це так щедриться один з лідерів "УГВР", яка конкурує на провід в Україні і на еміграції з УНР-ом. Чи маємо між ними в цій відношенню якусь різницю? І це лякоманія, і то лякоманія.

Сконсолідовану і опрецизовану думку лякоманства перед чужинськими чинниками викловив сам "президент" УНР-и д-р С.Витвицький перед Секретаріатами Комісії Закордонних Справ Сенату і Палати Репрезентантів ЗДА в писаному меморіалі в березні 1953. /"Український Прометей" з 19.III.1953 і інших українських газетах/.

"Скорочення фронту" з Поляками, Словачками, Уграми і Рудунами /цеб то признання українських земель і людей окупованих цією державою/ завзявся ундівець Іван Кедрин-Рудницький, достойний репрезентант "нормалізаторів", з 1930 років в Галичині. Спеціальність: реферати і відчити Полякам і своїм землякам, статті в газетах і арбітром.

Нікому не таємство, що спритні політики отараються завойовати чільні становища і в наукових установах, бачте, щоб науково все обґрунтувати та авторитетно ствердити. За приклад візьмемо УВАН на еміграції: дня 17.XII.1955 р. організовано "наукову" конференцію, на якій присутні були не тільки члени УВАН, але високі гості - "союзники" з 1920 року - Поляки. На цій "науковій" конференції наші землячки: П.Одарченко і Д. Чижевський доказували, що без польського сомнабуліста Адама Міцкевича - поляка, ніколи б не була Леся Українка великою національною поеткою, а М.Вильовський та М.Бажан відомими поетами, а може й зовсім не були б поетами. ~~Хоча жоден з них~~ Одним словом без сусідів поляків нам нікуди й рипатися, пропадемо! А що так бідно стоїмо, то тільки тому, що ті самі поляки неспіли нас зробити "культурними" і "державниками", очевидно в польському аспекті. І це вже не перший раз, що УВАН вшановує польських патріотів, а українських патріотів, поетів і державників ніколи ще поляки не згадали навіть добрим словом, хоч би в газеті, навіть так заслуженого для них як С.Петлюра, А.Лівицький, К.Мацієвич і інші не згадуються. І до УВАН - то влаштовуються сякі такі реферати тільки для тих, хто походить з однакової соціальної верстви чи прашарку з головою УВАН - проф.Ветуховим.

Комусь дуже спільно: або Полякам показати де слідує, що в їх з добрими ~~русінами~~ гайдамаками, все в порядку і що питання границь з 1939 року та справа Галичини є їх внутрішня справа; або нашим патріотам з УГВР доказати, що вони до своїх, тепер сусідів, а в 1919-1939 роках "опікунів", - поляків, немає ніяких жалів і що вони зі всім, що буде, погоджуватимуться, тільки аби ті добрі і милі сусідоньки оказали де треба, що вони добрі.

Для цього "діла" дня 7 квітня 1956 року "Об'єднання Прихильників Визвольної Бороти", філія в Новім Йорку /що працює для УГВР, так як Т-во Прихильників УНР-и для УНР-и/ влаштувало доповідь редактора польської україножерної газети "Новий Світ", що виходить в Новім Йорку, д-ра Клядікша Грабіка на тему: "Польсько-Українська проблема в світлі сьогодняшньої дійсності". Офіційними дискусантами з української сторони були: д-р І.Лисяк-Рудницький, проф.Лев Шанковський, проф.Крій Лавриненко і редактор І.Кедрин-Рудницький.

Публіці не було дано можливості взяти слово ні в запитах, ні в дискусії. На зборах ніхто й не писнув, навіть не чути було самих найстрашніших наших таборових "революціонерів". Доповідач досяг певного успіху для своєї зації. Ось головні тези на яких він зупинився:

1. Не-треба говорити про минулість, тільки про сьогодняшність і будучність.
2. Нетреба ніяких організацій, що претендували б на владу на звільнених від окупацій народів на еміграції.
3. Політика є узгідненням при вирішуванні інтересів, отже полягає на розумі, а не на сантиментах /сантименті/.

4. Географія Польщі і України диктує співпрацю а не ворожнечу.
5. Треба перестати говорити і аналізувати минуле в епорі Польщі з Українцями, бо це шкідливо і треба прийняти за вихідну базу теперішні відносини /цебто щоб українці не домагалися звернення Українських земель загарбаних Польщею за лінією Керзона - Ялти, подарованих Сталіном Полякам.С.Х./.
6. Зміни теперішніх міжнародних відносин і трагедії Польщі та України певно прийдуть але це прийде не так швидко/Поки сонце зійде - роса очі виїсть/.
7. Світ йде до співіснування, а не до війни, що мала б ліквідувати підсовітські народи й держави.
8. Майбутність народів польського й українського залежить від них самих, від народів перебуваючих на своїх землях, а не від еміграції.
9. Польща й Україна тепер не мають великих меншин, росте нове покоління, що не знає боротьби за меншинні права, отже це питання еліквідовано./А деж поділися ті декілька соток тисяч Лемків, Холмчаків, Поліссян і інших українців, яких Польський уряд зігнав з прабатьківської землі і деж розігнав на чужі німецькі піски? С.Х./
10. На еміграції існує найповніша свобода для формування думок; але вони марніють через невміння визволитися з минулих подій /Бо польській еміграції зганяє сон, як би загарбати Українські землі по Збруч або й Дніпро, а за Львовом і Вільном галюцують поляки в еміграції.С.Х./.
11. Нова ідея мусить бути сувереність і рівноправність Польщі і України та їх співжиття./Коли не силою то хитрістю. Українці Полякам не вірять, як віроломним.С.Х./.
12. Нема таких наївних поляків, що хотіли б мати Польщу з перед 400 років. В інтересі Польщі, щоб Україна була сильна, так само в інтересі України, щоб була Польща сильною./Ми не знаємо ще ні одного поляка, що хотів би спокійно жити в границях етнографічної Польщі, а все зазіхають на Українські та Литовські землі. Були б наївні ті українці або литовці щоб повірили полякам.С.Х./.
13. Щоб цей вечір залишив по собі корисні наслідки - доповідач запропонував організувати "Польсько - Українське Товариство" для спільної пропаганди в спільній співпраці двох народів і двох країн /Поляків і Українців.С.Х./.

Дискутанти виступали в такій черзі як зазначено вище, але нічого нового не сказали ні докладчиків, ні публіци. Погодилися на створення "Польсько-Українського Товариства", заявивши при цьому, що вони погоджуються з такою "ідеєю", яку виклав докладчик. Після "дискусії" докладчик закінчив ще кількома далішими тезами:

1. Щоб в Ялті від Польщі відрізано великий кусень території, без приязності поляків, а коли поляки віддаляються на Ризький договір, то це діється не проти України, й українців, але проти СССР. /Незграбний і неприхований імперіалізм докладчика, мовляв вся Галичина має бути Польська, бо вона не Українська, а ніби СССР. Справді треба мати великого нахабства, щоб так на українських зборах сказати.С.Х./.
2. Докладчик заявив, що він також походить зі Львова /цеб то знову признає, що як він поляк, народився у Львові, то і Льві мусить бути Польський. Нахабність!С.Х./.
- Теперішній підхід до проблеми Львова стоїть під кутом еантиментів по обох сторонах /Як у злодія до краденої речі в господарі!С.Х./.
3. Щоб поляки не підтримують українців в організації "Вільна Європа", то це не вина поляків, тільки все залежить від американської державної політики, що поділила на "підсовітські народи" і "сателітні держави"./Нам такі байки не вірогідні, бо про ти участі українців в "Вільній Європі" найзавзятіше покують самі поляки.С.Х./.
4. Польські діячі в Західній Європі і в США завжди закликають своїх країн через радіо і пресу, щоб не робили реполіційних виступів і не проливали даремно польської крові, в цьому питанні поляки на еміграції стоять одностайно, цеб-то недовільності ніякого підпілля/Розумна лекція нашим капарняням "реполіціонерам.С.Х./.

Українські газети принесли інформації, що 23 травня 1956 в Мюнхені /Німеччина/, в домішній Спільки Українських Журналістів у Німеччині - СУЖ, відбулася зустріч з емігрантськими

том Польських Журналістів у Німеччині - СПЖ. На цій зустрічі заслужано доповіді: полька д-ра Йордана і українця Є.Штендери, після яких відбулася дискусія, в душі приязнелюства. Не будемо переповідати змісту докладів і дискусій, вазначемо тільки, що все пішло по розписаній програмі. Про минуле не говорилося, але ми не віромо в ширість.

Від українців в дискусії прийняли участь: А.Вілюньський, Є.Гловінський, Кумтєпа, І. Майстрєнко, Мартинєць, Которович, Ортинський і Зєнон Пєленовський /відомий автор тези: "Близького відокремлення"/.

"Разом з дискусіями зустріч тривала понад чотири години і залишила у всіх присутніх дуже позитивне враження" /"Сучасна Україна", З.УІ.1956/.

З перєчислєних тут затїй рїжних -фїлїв, -манїв або просто ляхоманїв, бачимо повну солїдарність між Наднїпряньськими і Наднїстрянськими орієнтальниками.

"Амбасадори" в єміграції, типу Курдиновських, Пильнчуків, Лвицьких, Шульгїних і їнших не зменшилися, а ще чисельно побїльшилися. Орієнтальники - ляхомани не перевєлися і продовжують свою негативну роботу. Їнколи свою ляхоманію прикривають орієнтацією на Захід, як нїби опїльність інтерєсів в боротьбі проти Схїдного московського комунїзму, а не Москви взагалї. Це має свій сенс.

З географії відомо, що з тої точки, з якої вїїдемо на захїд приїдемо зі сходу. З нашими орієнтальниками, як знатоками географії, діється те саме: з ляхоманів, чєхоманів, угроманів, і т.д. можуть стати москофїли - бо шлях на захїд приводить до сходу. Це невідлучний шлях всіх орієнтальників і "реальних полїтиків".

Забур'янилася Україна, а зокрема єміграція, і приходять на думку слова батькової науки:

"Коли виїхав в поле сіяти і почав падати дощ, або митичка, то завертай конї і їдь до дому. Під дощ, або митичку, або відразу по дощі нїколи не сїй нїякої пашні, бо виродиться кукіль, пирїй, осот, будяки, бур'яни - заглушать посїяне так, що ї на насїння не вирєтєся".

З пробудженою Україною у десняні громи, дощі ї митичку сталося те саме як з полєм засїяним в час дощу: зросли бур'яни - рїжні орієнтальники і ляхомани, золоті колоски пшєнєцї заглушені бур'яном - орієнтація на пласні сили і праця для української рації пїставлена на посміховище, мовляв як наївність і мрієнство.

З перєчислєних осіб і партїйок бачемо, що в нїй зарєпрезєнтована майже вся мишанська - лїберальна, рєтроградна, опортунїстична і обскурантна єміграційна інтелїгенція, їмє якої ляхомани.

Ми вірїмо, ми перєконанї, що в Україні з'явиться оправний її господар, заоре на угноєння всі шкїдливі бур'яни, посїє чисту золоту пшєнєцю а багатий прохай зробить шасливим весь трудовий нарід Супєреної-Соборної і Трудової Рєспублїки Української.

- х - х - х - х - х - х - х - х - х - х - х -

ЧЕТВЕРТЕ ЛПНЯ - НАЙБІЛЬШЕ СВЯТО З.Д.А.

Четвертого лпня ми святкуватимемо все, що цей день значив для всіх нас протягом 180 років - проголошення декларації нашої незалежності, як держави. Досїтєння цієї незалежності, і нашу довгу боротьбу за неї в часи війни і миру, внутрішніх незгод та економічної депресії.

Історію американської Декларації Незалежності можна переказати коротко, хоч ідеї пислоплені в нїй мають багату різноманїтну історію.

Близько року 1774 британські колонїсти в Пївнічній Америці зазнали багато несправедливостей під короля Британії. Для консолїдації своїх домагань і складання петиції до короля 13 клонїй пїслали своїх представників на мітїнг до Фїладельфії. Цей мітїнг вони назвали Контєнєнтальним Конгрєсом. Але їх домагання та їхня петиція були зїгноровані, а їхні намагання арбітражу виконували тільки незадоволення та арєшт.

Нарешті кольоністи не могли більше виносити свого становища другорядних громадян, і 7 червня 1776 року Річард Генрі Лі з Вірджинії запропонував Конгресові резолюцію, яка оголошувала,

"що ці Об'єднані кольонії відтепер є вільна і незалежна держава, що вони вважають себе вільними від будь-яких обов'язків перед Британською короною і що будь-який політичний зв'язок між ними та Великою Британією далі не існує".

10 червня, тобто через три дні після того, було обрано комітет для "виготовлення декларації відповідно до висловленої резолюції". На другий день Томас Джефферсон, Джон Адамс, Бенджамін Франклін, Роджер Шерман і Роберт Лівінгстон були призначені приготувати текст Декларації. Червня 28 комітет повернувся до Конгресу свій проект Декларації; були внесені невеличкі поправки і 4 липня 1776 року Декларацію було підписано.

Мета Декларації Незалежності була не тільки оголосити незалежність, але й довести до відома урядів у цілому світі, чому саме це було зроблено. Декларація в стислих але рішучих словах пояснювала, чому американці почували, що вони мають законне право відділитись від Британської корони.

Наша Декларація Незалежності є надзвичайно важливий документ в історії людства. Ним вони встановили новий прецедент, зрікаючись свого підданства. Вони знали, що Британський король Джорж III вважатиме їх акцію за бунт. Але вони хотіли довести, що їх акція не була бунтом, а бажанням створити таку форму уряду, яка представляла би, а не гнітила би своїх громадян.

Перший параграф Декларації Незалежності виразно визначає причини, що спонукали кольоністів пояснити свої дії світові.

Другий параграф висловлює права людей встановити належну форму уряду, якщо закони, під якими вони живуть, являють собою тиранію:

"Ми вважаємо за очевидну правду, що всі створені рівнями, що Творець наділяв усіх однаковими правами, найперші з них - життя, Свобода і стремління до щастя... І щоб забезпечити людям ці права, існують уряди, черпаючи свою владу з волі тих, над ким вони урядують. І в разі, коли якийсь уряд стає деструктивним, Народ має право змінити або скинути цей уряд і створити собі новий... який він вважатиме за відповідний для свого щастя та Безпек".

Декларація оголошувала, що в певних умовах люди мають право змінити уряд. Далі вона оголошувала, що населення кольоній довго терпівало підкорячись багатьом несправедливим розпорядженням і що вони намагались петиторсько поліпшити ситуацію. До Декларації було додано листу тих несправедливих розпоряджень, якими Джорж III обтяжував їх.

Ці факти не були доводом, що узаконював право на революцію проти Британської корони, а тільки доводом того, що Корона намагалась встановити "абсолютну тиранію" над кольоніями. Не зважаючи на все, що вони зазнали, кольонії не опинились з негайною революцією. Вони вирішили встановити свій власний уряд тільки після того, як їхню петицію не було взято під увагу, а їхні іролюбні пропозиції були відкинуті.

Правда, що її Вашингтон, Джефферсон, Гамільтон, Адамс та інші великі люди нашої держави назвали очевидною і в яку вони свято вірили, не залишилась власністю тільки З'єднаних Держав. Їхні слова жадібно ловили в Європі. Люди в цілому світі читали і нагадалися запам'ятати їх, і це дало їм надихання і силу вимагати відповідальних урядів і таким способом поширювати права людини.

Загальна Рада.

- x - x - x - x - x - x -

МОДЕРНИЙ ТРОЯНСЬКИЙ КИЇВ.

"Свобода" з 21.VI.1956 р. приносить інформацію, що в кіосках і книгарнях ЗДА буде вільно продаватися московський комуністичний журнал під назвою "СССР" в англійській мові, багато ілюстрований на 54 сторінок, також американський журнал під назвою "АМЕРИКА" в московській мові, багато ілюстрований і такої ж величини буде вільно продаватися в СССР. З цього "Свобода" робить такий висновок:

"Ті що знають советську дійсність, думають, що "Америка" до рук советських громадян не дійде, не тільки тому, що вона задорога, але передусім тому, що советська влада вміє перестерегти перед нею своїх громадян."

В Америці журнал "СССР" буде продаватися свободно і буде доступний всім суспільним верствам: від робітника до міністра й сенатора включно. Московські редактори великі мистці в пропаганді, вони вміють дати "пашу духовную" для робітника і фермера, мійського, приватного і державного урядовця, вчителя і професора, воєнка і офіцера, посла і сенатора.

Журнал "СССР" це буде той солодко-оп'янючий бачиль, який попаде в мозок всіх, хто буде його читати. Москва про це добре знає, а Вашингтон в добрій вірі коефіксітентційної теорії, за кілька років дуже дорого заплатить.

Московські комуністичні "колективні диктатори" в цій ділянці "політики" одержали повну перемогу. Думаємо, що до такої "атежественной" перемоги багато помогли "доградники" і "антибольшевики" зі старої еміграції, що зуміли пролізти і засісти в душу добрих, але довірливих американських діячів.

Ми, що знаємо всю Московську перфідність, можемо тільки пожаліти тих добрих людей, що впадуть жертвою московсько-комуністичного бачиль, з офіційно пропагованого журналу "СССР".

С.Х.

- х - х - х - х - х - х - х - х - х -

ВІД ЧОГО ПИШЛА НАЗВА "ГОРІВКА"?

Як ще парубкував, а було то вже давненько, нахилистася на весілью горівки. Іду собі з вишивалом до дому та все міраю дорогу впоперек. Зустрічає мене старенький дідуган та й питає:

-Чого це ти міраєш дорогу все впоперек?

-Та, кажу, як йду дорогою прямо!

-Еге ж, тобі здається що прямо, а чорти тобою крутять як їм треба. Видно, що пиш горівку, а горівка то чортова штука!

-Гм, а звідки вона взялася, питаю.

-Зараз тобі розкажу, звідки те лихо взялося: за свого життя бував я всюди і багато бачив. Раз я вже попав і в пекло. Тоді як там бував, то чорти викурювали перший "штоф", так званої "горівки". Біля велетенського китла з брагою стояв мій побратим і тримаючи велику дерев'яну копістку - тай що хвилячки помшгував брагу. Так от міша й міша, тай, знаєте, задививсь на мене - схожунувсь та й шубовсь... до казана. Тільки закурився! Стою і знаю що й мені тепер буде халепи! Надбігає оден дідько та й питає: - А де Капут /так прозивався мій побратим/?

Я, божчись і трясучись, німо показую на велит - котел і руками руки показую, що Капут, вже на дні.

-Як?

-Схожунувсь і упав до казана Тільки закуріло по нін. Згорів у бразі!

Чорт почав верещати. Позбігалися усі чорти, прибіг і вождь - Ладипер. Наробили крику!...-Згорів Капут, згорів Капут, почали у лямент... А тоді Ладипер каже:

-Нехай тая брага, що в ній згорів наш Капут називається "г о р і в к а". Це буде у пам'ять нашого побратима!

Отож від тої пори і пішла назва горівка.

Від того часу я більше вже не п'ю горівки, хоч би то була "Смірновка" або "Риковка".

Андрій з Порту.

Н Е Д О С П І В А Н А.

А.Х. Чох, чох! отак стинаю косою...

Падає бур'ян - кладеться у покоси...

А коли покритяться лан росю -

Це пора погоотрити мої коси.

Непотрібний бур'ян там росте...

Придушує мое буйне життя...

- Де хліб? З бур'янів його не маєте-

- Хліб зруйнований - бур'яном покритий!

Н О В І В И Д А Н Н Я.

В цій рубриці містимо тільки ті нові книжки і збірники, що надіслані до Редакції.

Петро Марченко: ВІСНЕ Й НЕВМІРНЕ в мистецтві Оленки Гердан-Заклинської, лауреата Міжнародного Фестивалю - Танку в Брюсселі, творця і маестрового виконання мистецьких танкових креацій: "Плач Ярославни", "Рилський фонтан", "Колікова", "Дорога та інших танкових композицій. Накладом автора. Нью Йорк, 1956.

Ціна 75 центів. 36 сторінок, з 4 ілюстраціями. Розмір 22 см. х 15,5 см. Набувати у всіх українських книгарнях, або безпосередньо від автора:

Mr. P. Marchenko 383 East 10 Street, Apt. 9. New York 9, N.Y. U.S.A.

У К Р А Ї Н С Ь К А Г Р О М А Д А У Ф Р А Н Ц І Ї, П А Р И Ж.

Ш а н о в н і Г р о м а д я н е, Т о в а р и ш к и і Т о в а р и ш і !

25-го червня 1956 року, минуло вісім років, як у Селдункорі, коло Монбельяру, помер наш незабутній духово-ідеологічний Провідник і довголітній голова Української Громади у Франції - М и к о л а Ю х и м о в и ч Ш А П О В А Л.

Постать Миколи Шаповала надовго залишиться в пам'яті тих, хто його знав і кому приходилося зустрічатися з ним на своєму життєвому шляху і з ним розмовляти.

Людина великої доброти і рівноваги, великий гуманіст та глибокий і ширий демократ, з чого і вийшла та любов і жертвеність в праці для освіти і піднімання до людської гідності наших найбільше угноблених працюючих людей: селян та робітників.

Великий популяризатор між трудовими масами визвольних ідей українських будителів: Тараса Шевченка, Михайла Драгоманова, Івана Франка і свого брата Микити Шаповала. Стійкий і невтомний в праці, яку в першу чергу вимагав від самого себе. Терпеливий і толерантний до людських слабостей і переконань.

Українська Правда, в його практичному житті, була проста, це добро українських людей і ця Правда одна.

"Як піднімати українських людей, то лише для них самих, а не для кого іншого".

На цих простих і правдивих засадах і виросла Українська Громада у Франції та виховалося її членство.

Можна сказати, що ні один з громадських діячів, на терені Франції, не зазнав такого признання і любови від українських робітничих людей, як покійний Микола ШАПОВАЛ.

Можна також з певністю сказати, що ВІН був єдиний тут, що жив і провадив всю свою громадську діяльність виключно із засобів, що видавала із себе українська трудова еміграція, ідейно і жертвенно.

Покійний Микола ШАПОВАЛ на протязі всіх років праці у Громаді виявив подиву гідну енергію та організаційну здібність, і це йому у великій мірі, наша Громада завдячує той розвиток, що вона мала.

Для увіковічення пам'яті Миколи Шаповала, Президія та Головна Рада Української Громади у Франції приступила до збірки пожертв, між дійсними і бувшими членами та прихильниками Громади, коїу дорога пам'ять покійного, на будову Пам'ятника - Надгробника на його могилі в місті СОШО, деп. Ду, де він похований на місцевому цвинтарі і земля є закуплена на 99 років.

Маємо надію, що як члени, так і нечлени - прихильники нашої Громади, допоможуть нам своїми щирими пожертвами виконати наш обов'язок нашої громадської честі і сумління,

супроти нашого Голови, Товариша і Батька, Генерала Армії Української Народньої Республіки, МИКОЛИ КУХИМОВИЧА Ш А П О В А Л А.

З громадською і товариською повагою і попередньою подякою
За Президію і Головну Раду Української Громади у Франції:

І.Бондар
Голова Громади.

Ст.Косташ
Секретар Громади.

П.Служ
Скарбник Громади.

Пожертви просимо висилати на поштовеkonto Громади: Н - 2265 85, або на осідок Громади:
Association Ukrainienne en France, 31, Rue des Cordeliers.

P A R I S - 13. France.

І К Р О Ї Д И.

28.IV.1956 до Москви прибула делегація французької соціалістичної партії /С.Ф.І.О./, яку очолює в.о. генерального секретаря партії П'єр Комлен. В склад делегації входили: Жорж Брігелль, Андре Філіп, Роберт Вард'є, Марс Піверо, Роберт Кутан, Аляд Ламін-Гь, Мос'єн Пейрасоль, Моріс Дейксон, Шарль Ново, Орест Розенфельд і Крістіян Канер.

28.IV. до Києва з Ленінграду прибула група англійських артистів, які гастролують по СРСР: співачка Дженіфер Бівіан, гобоїст Леон Гуссенс і піаніст Джеральд Мур, Артур Блісс, Кларенс Рейбоульд, Альфред Камполі, Філіс Селлік і Сіріл Сміт.

3.V. до Києва з Москви прибула індійська делегація в складі: голови профспілки цукров. промисловості п.Саксен, генетик п.Чиноя і лікар п.Роа.

4.V. до м. Сталіно з Москви прибула делегація міста Шеффільд /Англія/ в складі: лорд-мера Дж.Кертиса, Ч.Гайскона, суддя О.Холмс і секретар Дж.Хейс та інші.

5.V. до Києва з Ленінграду прибула англійська делегація радіомовної корпорації Бі-Бі-Сі на чолі з головою корпорації п.Джоном Кларком.

6.V. до Києва прибула делегація громадських діячів Франції: Е.д'Аст'є де ла Вітері, сенатор Анрі Торесс, депутат Ш.Брю, заст. гол. міста Ліону Л.Вьєнне, Др.Монтагар, проф. А.Гурдон і Е.Рубі.

7.V. в Донбас прибула делегація англійських гірників: президент Йоркширського відділу Спілки Гірників Дж.Р.Мечін і інші.

9.V. до Москви прибув міністр хліборобства Японії п. Ічіро Коно.

10.V. до Києва прибула делегація Націон.Спілки Студентів Швеції.

17.V. до Москви прибув президент Нью Йоркського музею сучасного мистецтва В.Берден і директори музею А.Бар та Р. д'Горнкорт.

17.V. до Москви прибула делегація парламенту Індонезії: голова п.Сартоно, члени: Зайнал Абідін, Шах Вуддін Лятіф, і Гунарді Сартоно.

22.V. до Москви прибула делегація датського парламенту: голова п.Густав Педерсон, Е.Ексен, С.Горн, А.Ексен, Е.Сендеруп, Н.Готтшальк-Гансен, К.Беггольм, А.Норман і інші.

23.V. до Києва з Ленінграду прибув міністр житлового будівництва і місцевого самоврядування Англії Данкен Сендіс з жінкою.

- - - - -